

COLOMBIAANSE BOEREN WERKEN SAMEN AAN KLIMAATAANPASSINGEN

Informatie snel delen voor klimaatadaptatie

Ook in Colombia verandert het klimaat. Boeren die kleinschalig koffie, suikerriet en groenten telen, werken samen in TeSAC. Koffie teelt in de schaduw, online 'real-time' informatie over forse buien, boeren wisselen teeltmaatregelen en kennis over het klimaat uit.

TEKST MARIANA DEBERNARDINI | FOTO'S TESAC

TeSAC boeren promoten hun producten op de markt (onder) en drogen koffie (uiterst rechts).

Luis Ortega Fernandez is een van de Colombiaanse partners in het onderzoeksnetwerk Global Network of Lighthouse Farms, waarin wereldwijd voorbeeldboerderijen worden gevolgd. De voorbeeldboerderij in Colombia? Ruim tweehonderd deelnemende bedrijven van gemiddeld vijf hectare met gemiddeld drie medewerkers, die deel uitmaken van TeSAC oftewel Territorios Sostenible adaptados al Clima. Gelegen in de Cauca-regio in Colombia hebben de bedrijven diepe, goed gedraineerde bodems met een lage pH, aluminiumhoudend, soms met erosie en lage tot gemiddelde bodemvruchtbaarheid. Ortega Fernandez: "De families die zijn aangesloten bij TeSAC willen graag hun kennis versterken over duurzame landbouw en klimaatadaptatie. Allereerst om voldoende voedsel te hebben, ten tweede om onderling tussen de families producten uit te wisselen en tenslotte om het overschot te verkopen. Dan kan het beste voor een heel gebied tegelijk, want die aanpassingsmaatregelen gaan bijvoorbeeld ook over de beschikbaarheid van water, tegengaan van erosie en het organiseren van de gemeenschap."

Extremer klimaat

De urgentie van de klimaatmaatregelen wordt gedeeld onder de boeren die vooral koffie en suikerriet telen voor de markt en een

grote variatie aan aardappelen en groentegewassen voor eigen gebruik en de lokale markt. "Onze grootste uitdaging in Cauca is de variatie in het klimaat. We hebben nu periodes van zware regenval of juist langdurige droge seizoenen. Dat beïnvloedt de traditionele landbouw- en veeteeltkalender – de boeren kunnen niet meer doen wat ze gewend waren. En dat veroorzaakt voedseltekorten." Ortega Fernandez constateert ook: "We beginnen veranderingen waar te nemen in de hoogtelimieten waar we nog koffie en suikerriet kunnen telen." Per product hebben de boeren verschillende afzetmarkten. "De koffie wordt als bonen verkocht aan tussenpersonen op de lokale markten. Een vereniging verkoopt koffie direct aan exporteurs. Een kleine groep gezinnen verkoopt gebrande koffie onder hun eigen merknaam 'Cafe Clima' op lokale markten." Panela – een rauw rietsuikerblok - dat erg populair is in heel Colombia, wordt verkocht aan groothandels en ook aan detailhandelaren op markten. Een lokale vereniging en een groep vrouwen verwerkt het riet tot panela-blokken en verkoopt ze op biologische en lokale markten. "De groenten, bonen en mais worden verkocht op een lokale biologische markt. De vrouwelijke producenten van TeSAC zijn heel actief in de promotie." Niet alle producten van de bij TeSAC aangesloten telers zijn gecertificeerd. "Biologische certificering is

te duur voor veel gezinnen. Slechts enkele koffieboerderijen zijn gecertificeerd. De meeste boerderijen die door de Ecohabitats Foundation worden begeleid, zetten zich in voor traditionele productie volgens biologische principes. Ze produceren zelf organische meststoffen in de eigen mestfabrieken en hebben afgesproken geen industriële meststoffen te gebruiken. We hebben ook geëxperimenteerd met het eigen koffiemark 'Café Clima', dat het stempel draagt van de Stichting Ecohabitats en de Milieuautoriteit van Cauca. Mensen vertrouwen dat. Voor de groenten bewaken de Milieuautoriteit en de gemeente, met deelname van de TeSAC-vrouwengroep, dat de biologische marktproducten afkomstig zijn van gecontroleerde boerderijen."

Informatie verspreiden

Via TeSAC verspreiden de innovatieve landbouwpraktijken gericht op aanpassing aan de klimaatverandering beter en sneller. "De best geaccepteerde verandering is dat de telers hun planning op het bedrijf moeten aanpassen. We delen informatie over de directe effecten van de grote variatie en veranderingen in het klimaat. De boeren kunnen vervolgens beter bepalen op welk deel van hun bedrijf ze welke aanpassing moeten doorvoeren. Zo kiezen we vaker nieuwe bonenrassen die beter bestand zijn tegen droogte, tolerant tegen ziekten en plagen en rassen met een hoger gehalte aan ijzer, zink en vitamine A." Deze zogenaamde 'biofortified' rassen bestrijden ondervoeding op micronutriënten-niveau. "Daarnaast kijken we naar het herplanten van inheemse soorten en zaden." Niet alleen de teelt van gewassen voor de lokale markt wordt aangepast. "Ook de teeltpraktijk voor koffie is veranderd: veel telers werken nu met teelt in de schaduw. Net als bedekte teelt voor andere gewassen." Ook legden de boeren waterreservoirs en waterwinning aan. En ze experimenteren met betere bemesting en eigen mestproductie. En belangrijk: gemeenschappelijke weerstations. "De informatie van de weerstations delen we online. Zo kan iedereen betere plantbeslissingen nemen."

Online klimaatinformatie

In samenwerking met het Instituut voor Hydrologie, Meteorologie en Milieustudies van Colombia, het particuliere internetbe-

“Eerst voedselzekerheid, dan producten uitwisselen en vervolgens het overschot verkopen.”

drijf DobleClick en technologie die is ontwikkeld door Stichting Ecohabitats voerden de boeren een test uit met een online prototype van klimaatinformatie. "Via een systeem van torens en wifi-antennes verzenden we klimaatinformatie, met chatbot-interfaces en mobiele telefoontoepassing. Tot nu toe hebben we tien aangesloten stations die informatie delen met vijftig families van producenten." De informatie is laagdrempelig toegankelijk voor de boeren en wordt graag gebruikt. "Het belangrijkste obstakel bleek het gebrek aan financiering om een grotere dekking te bereiken." Het lokale bestuur van elk dorp of gemeente, de verenigingen van kleinschalige boeren, Stichting Ecohabitats, de universiteit van Popayan en andere partners werken nu samen aan de verdere verspreiding van de teelaanpassingen in TeSAC, ook in andere regio's. "Met onze rondreizende 'adaptatie school' delen boeren van TeSAC en landbouwadviseurs en -technici van Ecohabitats hun kennis en ervaring, en bevorderen we de praktische aanpassingen aan het nieuwe klimaat in andere gebieden en gemeenschappen in Colombia." ■

Bedrijfsgegevens TeSAC

Naam | Territorios Sostenible adaptados al Clima (TeSAC)
Aantal bedrijven en families | 210
Arbeid (# medewerkers) per bedrijf | 3
Gemiddelde bedrijfsomvang (ha) | 5
Gewassen | Koffie, suikerriet, groenten, bonen en mais
Locatie en klimaat: Popayán, Cauca Colombia, natte klimaatzone
Bodem | Andisoles. Diepe, goed gedraineerde bodems met een fijne tot middelfijne textuur. Lage pH, hoog aluminiumgehalte. Gemiddelde tot zware erosie, lage tot gemiddelde bodemvruchtbaarheid.

www.lighthousefarmnetwork.com/lighthouse-farms/cauca-tesac

Debernardini, M. V. (2022). Informatie snel delen voor klimaatadaptatie: Colombiaanse boeren werken samen aan klimaataanpassingen. *Ekoland*, (5), 12-13. <https://edepot.wur.nl/660458>

Deze publicatie is publiek beschikbaar gemaakt via de institutionele repository van Wageningen University & Research, met toestemming van Agrio Uitgeverij B.V.

Op deze publicatie zit een [CC BY-NC-ND licentie](#). Dit houdt het volgende in:

Je bent vrij om te:

- Delen — het materiaal te kopiëren, te verspreiden en door te geven via elk medium of bestandsformaat

Onder de volgende voorwaarden:

- Naamsvermelding — Je moet de maker van het werk vermelden en een link naar de licentie plaatsen. Je mag dat op redelijke wijze doen, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat de licentiegever instemt met je werk of je gebruik van het werk.
- Niet Commercieel — Je mag het werk niet gebruiken voor commerciële doeleinden.
- Geen Afgeleide Werken — Je mag het veranderde materiaal niet verspreiden als je het werk hebt geremixt, veranderd, of op het werk hebt voortgebouwd.
- Geen aanvullende restricties — Je mag geen juridische voorwaarden of technologische voorzieningen toepassen die anderen er juridisch in beperken om iets te doen wat de licentie toestaat.

NB: Je mag dit blad en de bovenstaande licentie niet verwijderen wanneer je de publicatie gebruikt of verspreidt.